

Pozytywne poradnictwo zawodowe - od diagnozowania przeciwwskazań do odkrywania talentów

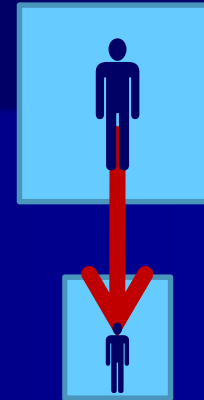

Violetta Podgórna
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Wrocławski

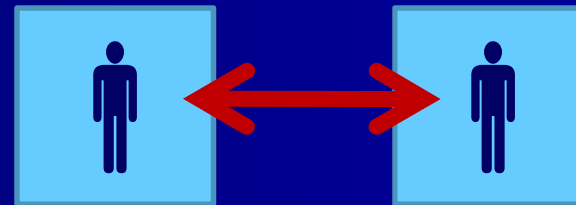
Modele poradnictwa

(A. Kargulowa, 1986)

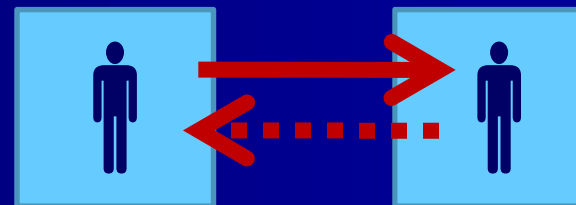
■ Dyrektywne

■ Dialogowe

■ Liberalne

Formy organizacji pracy a poradnictwo

Kontekst	Problemy poradnictwa zawodowego Wg J. Guicharda (2005)	Modele poradnictwa Wg B. Wojtasik (2003)
Profesjonalny system pracy	Jaki wybrać zawód (a wcześniej ścieżkę kształcenia), w którym miałbym największe szanse odniesienia sukcesu?	poradnictwo zawodowe dyrektywne (doradztwo) – podejmowanie decyzji za jednostkę badanie preferencji, udzielanie informacji
Fordyzm	W jakich sytuacjach zawodowych mógłbym podjąć pracę?	
Techniczny system pracy	Jak dokonać bilansu różnych doświadczeń i zdefiniować projekty osobiste i zawodowe?	
Globalizacja, chaos	Jak możliwie najlepiej stawiać czoło licznym tranzycjom wyznaczającym bieg życia?	Poradnictwo karierowe/ edukacyjno-zawodowe Edukacja do planowanie kariery zawodowej
Wymiar etyczny i moralny poradnictwa całożyciowego	Jak dobrze ukierunkować swoje życie w społeczeństwie?	Poradnictwo życiowe/ biograficzne/ liberalno-terapeutyczne Wspieranie w indywidualnym uczeniu się (re)konstruowania biografii, scalania epizodów życia w spójne historie, uczenie się tolerancji lęków i niepewności

Tradycyjne ujęcie poradnictwa zawodowego

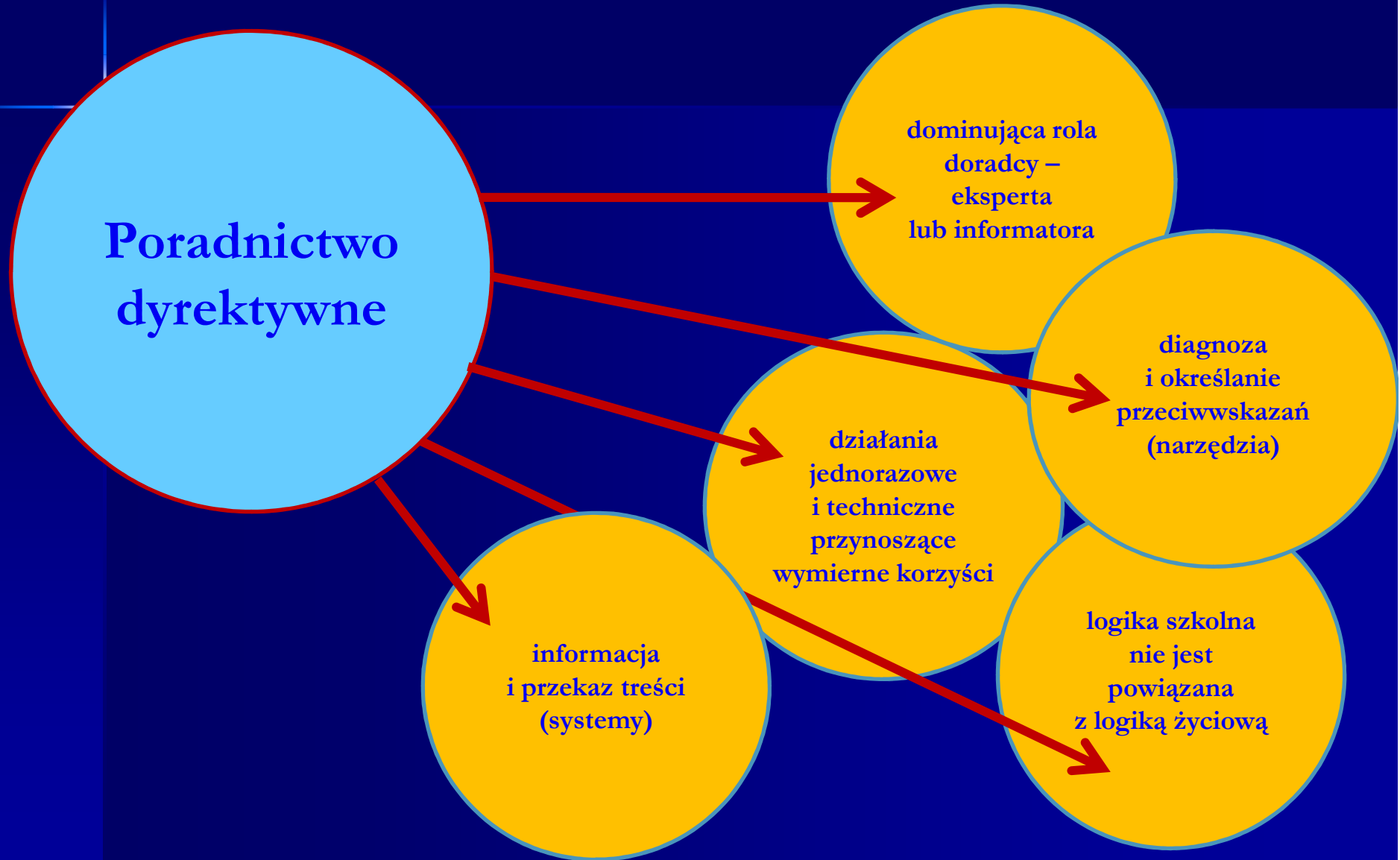
- "długofalowy proces, którego treścią jest: informowanie o różnych rodzajach pracy zawodowej i drogach przygotowania do niej; rozpoznawanie, ukierunkowywanie i kształtowanie zainteresowań, skłonności, uzdolnień, motywacji i postaw zawodowych jednostek, ocenianie ich cech psychofizycznych i stanu zdrowia; konfrontowanie tych indywidualnych danych z wymaganiami i zapotrzebowaniem społecznym na kwalifikowane kadry, sterowanie samooceną i doradzanie"

Szajek S., System orientacji i poradnictwa zawodowego, 1989

- udzielanie pomocy w wyborze zawodu przez poradę (znaczenie węższe)
- działania wychowawcze przygotowujące do podejmowania decyzji zawodowych (znaczenie szersze)
- poradnictwo jako system działań, podejmowanych przez specjalistów w instytucjach (znaczenie systemowe)

B. Wojtasik, Doradca zawodu, 1993

Dominujący model

Logika szkolna a logika życiowa

Talent według logiki szkolnej

- Logika wyborów szkolnych zasadniczo różni się od logiki wyborów życiowych
- podstawowe *rodzaje argumentacji*
 - a/ ścieżki gładkie
 - b/ ścieżki rezygnacji

(B. Dumora, 2005)

Ścieżki „gładkie”

- **droga dobrych uczniów** → sukces na drogach edukacyjnych jest oczywisty; planuje się kolejny etap kształcenia, a przyszłość zawodowa naturalnie w niego wyniknie; argumentacja oparta na „logice doskonałości”;
- **droga uczniów ponoszących porażkę w szkole** → postawa pragmatyczna – wyznaczane są cele możliwe do osiągnięcia („po najmniejszej linii oporu...”);
- **droga uczniów ponoszących porażkę oparta na „logice złudzenia”** → wybór podtrzymany wbrew rzeczywistym wynikom; **myślenie irracjonalne**

Ścieżki rezygnacji

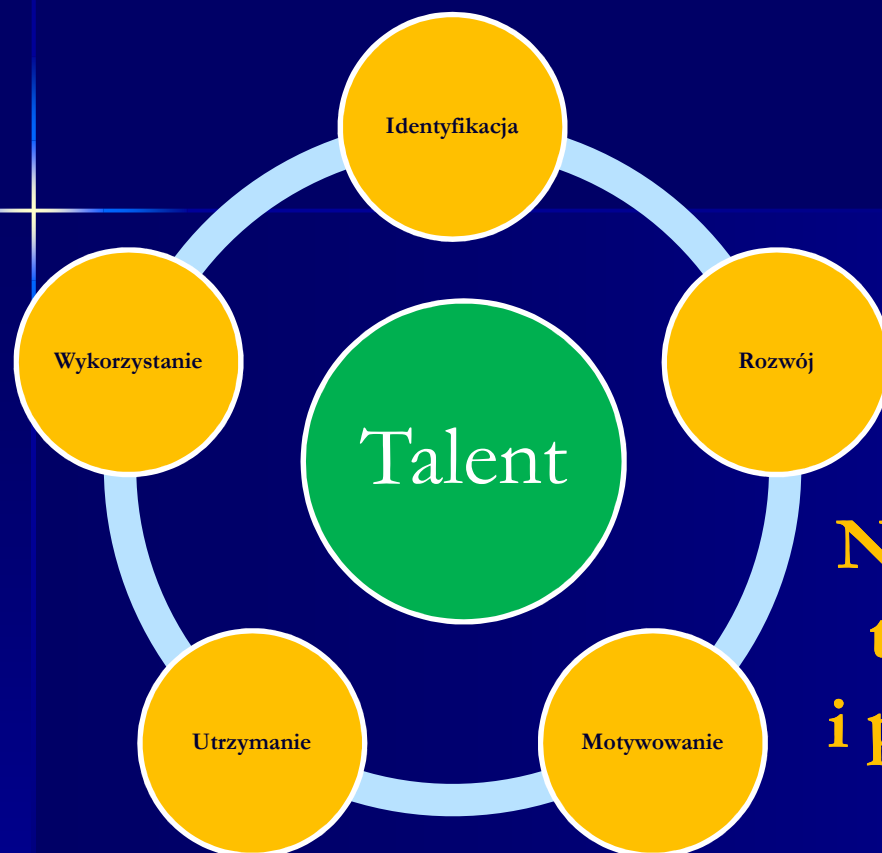
Rys. Danusia Sterna

- Mamo, moje dzisiejsze wyjście do szkoły
uzależniam od tego,
czy to moje prawo, czy obowiązek?!

- **logika rezygnacji** - dokonywanie kolejnych wyborów o coraz mniejszej ważności
- wcześniejsze wybory zmieniają się i jawią się jako marzenia lub szukanie po omacku, podmiot szuka wyboru zastępczego, strategii mniejszego zła

„Dojrzewalnia talentów”

**Nie wystarczy mieć talent,
trzeba go jeszcze odkryć
i pozwolić mu się rozwijać!**

**ROK ODKRYWANIA
TALENTÓW**

Odkrywanie i rozwijanie talentów

- **Formalizowane** → refleksyjna postawa wobec swoich aktywności
- **Dostrzeganie sposobności** → pojawiających się w danym kontekście oraz tworzenie nowych okazji do rozwoju talentów
- **Słuszne inwestowanie** → kapitał kariery

Poradnictwo kariery

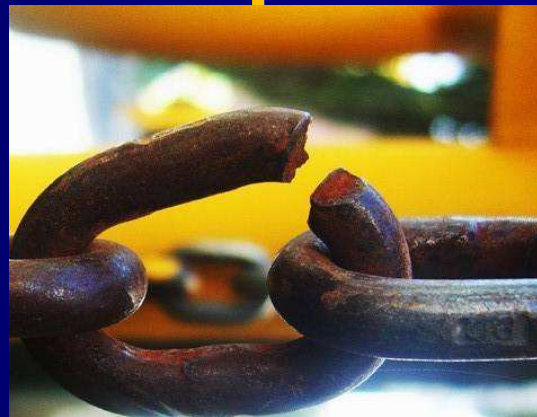
*„proces interpersonalny,
którego celem jest
towarzystwienie jednostce
w sytuacji rozwoju kariery”*

(Brown, Brooks za: Paszkowska-Rogacz, 2002, s. 13)

Poradnictwo

„Proces, w którym dwie (lub więcej) osoby oddziałują na siebie za pomocą bezpośredniej komunikacji, modyfikując nawzajem swoje zachowanie. Komunikacja ta zbudowana jest na całkowitym **zaufaniu**, jest wymianą znaczących symboli werbalnych i pozawerbalnych między jej uczestnikami.”

(Kargulowa, 2004, s. 47)

Relacja

Dialog

Zaufanie

Pozytywne poradnictwo zawodowe

- fortologiczne (*fortis – siła*) – Strümpfer (2005)
- agatologiczne (*agatos – dobro*) – Tischner (1982)
- asystujące, pedagogiczne

- pozytywne – skoncentrowane na dobrym życiu i podnoszeniu jakości życia
- określenie „pozytywne” nie oznacza, że model tradycyjny jest negatywny

Cele:

- optymalizacja funkcjonowania jednostki i zbiorowości
- budowanie i rozwijanie osobistego potencjału ludzi oraz budowanie dobra społeczności

Dobre życie = szczęście / poczucie sensu życia + wartościowe osiągnięcia

Poradnictwo tradycyjne	Poradnictwo pozytywne
jednostka słaba	jednostka silna
koncentracja na słabościach (i ich usuwaniu) diagnoza przeciwwskazań	koncentracja na sile (i jej wzmacnianiu) odkrywanie zasobów
diagnoza i zrozumienie problemu	zrozumienie klienta
rozwiązywanie problemów	budowanie rozwiązań
koncentracja na przeszłości	koncentracja na przyszłości
poszukiwanie „prawdziwych wyjaśnień”	poszukiwanie tworzonych sensów
analizowanie przyczyn	poszukiwanie możliwości
nacisk na ryzyko → analiza porażki	nacisk na siły człowieka → analiza sukcesu
podejmowanie decyzji za jednostkę	współpraca, wzajemność, współodpowiedzialność dialog

*opracowanie własne na podstawie: De Jong P., Kim Berg I.(2007); Guichard J, Huteau M. (2005),
Milner J., O’Byrne P. (2007), Stewart J., Milt T. (2005)*

Optymalny model

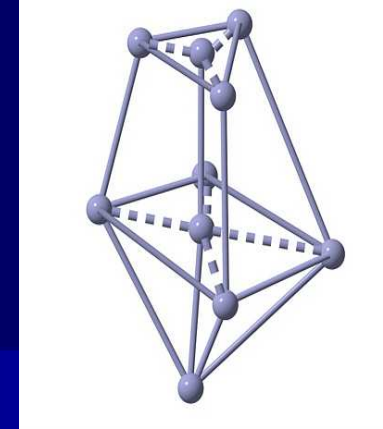
Program edukacyjny rozwijania sił (*strenght-based development*)

Etapy

1. **Identyfikacja własnych talentów** – analiza zamiłowań, pragnień, tęsknot, pasji, spontanicznych reakcji na wyzwania, automatycznie narzucających się rozwiązań problemów, działań, które odczuwane są jako naturalne i przynoszące zadowolenie;
2. **Integracja odkrytych talentów z obrazem własnej osoby i systemem wartości;**
3. **Gromadzenie wiedzy** potrzebnej do rozwijania talentów oraz **eksperymentowanie** z różnymi sposobami jej wykorzystania w tak wielu dziedzinach życia, jak to tylko możliwe.

(Hodges, Clinton 2004)

Konstruktywizm

1. subiektywne formy tożsamości (J.Guichard)

- całość sposobów bycia, działania i współdziałania w powiązaniu z określonym wyobrażeniem siebie w danym kontekście
- całość form lub figur, w których klient sam siebie wyobraża, postrzega i definiuje
- **budowanie siebie jest procesem dynamicznym**

2. model „Life Design” (M. Savicas, J. Guichard i in.)

- głównym celem działań jest pomaganie osobom w budowaniu własnego JA w różnych wymiarach życia
- budowanie na bazie **posiadanego potencjału**
- wykorzystanie talentów i możliwości

Pozytywne poradnictwo wymaga zmiany myślenia

Dziękuję za uwagę

Bibliografia:

- De Jong P., Kim Berg I.(2007), Rozmowy o rozwiązaniach. Podręcznik, Księgarnia Akademicka, Kraków
- Guichard J., Huteau M. (2005), Psychologia orientacji i poradnictwa zawodowego, Impuls, Kraków
- Kargulowa A. (1986), Poradnictwo jako wiedza i system działań, Wyd. U.Wr., Wrocław
- Kargulowa A. (2004), O teorii i praktyce poradnictwa, PWN, Warszawa
- Milner J., O'Byrne P. (2007), Poradnictwo krótkoterminowe: narracje i rozwiązania, (red.) Jo Campling, Zysk i S-KA
- Trzebińska E. (2008), Psychologia pozytywna, Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa
- Tischner J., (1982), Myślenie według wartości, Znak, Kraków
- Szajek S. (1989), System orientacji i poradnictwa zawodowego, Warszawa
- Stewart J., Milt T. (2005); Słuchanie dialogiczne: lepienie wzajemnych znaczeń, [w:] Mosty zamiast murów, Stewart J. (red.), PWN, Warszawa
- Wojtasik B. (1993), Doradca zawodu. Studium teoretyczne z zakresu poradoznawstwa, Wyd. U. Wr., Wrocław
- Wojtasik B. (2003); Refleksyjne konstruowanie kariery życiowej w ponowoczesnej codzienności, Teraźniejszość – Człowiek - Edukacja, Numer Specjalny